

Kommunstyrelsen i Stockholms stad
Äldrenämnden i Stockholms stad
Äldreborgarrådet Clara Lindblom
Stadshuset
105 35 Stockholm
Kopia: Samtliga företrädare för SPF
Seniorerna i KPR/SPR

Frågan om valfrihet inom hemtjänst och omsorgsboende

Inför höstens budgetarbete vill vi från SPF Seniorerna i Stockholmsdistriktet framföra följande synpunkter.

Sammanfattningsvis vill vi framhålla och utveckla följande frågeställningar:

- Bibehåll och utveckla LOV
- Kombinera rätten att få bo kvar hemma med rätten att få flytta till ett vård- och omsorgsboende
- Inför s.k. ramtid som möjliggör för den enskilde att påverka hemtjänstens utformning.

För SPF Seniorerna är frågan om valfrihet av central betydelse. Rätten att välja och välja bort innebär ett inflytande över hur omsorgen skall utformas och förutsätter alternativa driftsformer. Att inte tillåtas att ha ett inflytande över sitt eget boende och vårdform innebär att den äldre omyndigförklaras och fråntas rätten att fatta beslut efter en viss ålder.

Drygt hälften av landets kommuner tillämpar i dag lagen om valfrihet (LOV). Möjligheten att tillämpa LOV och därmed möjligheten för vårdtagaren att välja utförare är i dag hotad på många håll. Inte därför att utföraren inte håller utlovad kvalitet och i övrigt sköter sina åtaganden utan därför att man vill stoppa vinster i välfärden. För oss är kvalitén i utförandet det väsentliga och att den enskilde har möjlighet att påverka innehållet så att det som erbjuds är anpassat efter individens behov. Så länge vårdtagarna är nöjda spelar det enligt vår uppfattning ingen roll vem som utför tjänsten. Socialstyrelsens undersökning om vård och omsorg om äldre från 2014 visar att i de kommuner som tillämpar LOV generellt sett visar bättre resultat vad avser olika kvalitetsparametrar än vad som redovisas i kommuner där allt sker i egen regi. Intressant att notera är också att den verksamhet som drivs i kommunal regi och där det erbjuds alternativa driftsformer också redovisar bättre resultat än i de kommuner där allt drivs i egen regi. Mångfald medför i sig en sporre till förbättringar för alla. Samtidig redovisar generellt sett de privata aktörerna på bättre resultat vad avser kvalitet. Socialstyrelsens kommentar till detta förtjänar att citeras: "En förklaring till att enskilda utförare ofta redovisar bättre resultat kan vara att de måste ha tillstånd för att bedriva verksamhet. Den som ansöker om tillstånd måste till exempel redogöra för hur verksamheten ska tillgodose den enskildes självbestämmanderätt, inflytande och medbestämmande."

Fokus måste enligt vår uppfattning ligga på hur kvalitet och inflytande ytterligare kan förbättras samt att det individuella omsorgsbehovet sätts i centrum. Därför föreslår vi följande:

- Att kommunen tillsätter äldrecoacher för att underlätta valet för den enskilde genom att just individens behov och önskemål i möjligaste mån kan tillgodoses.
- Därför är det viktigt att olika jämförelseparametrar blir tydliga. Det kan gälla frågan om personalens utbildning, personalomsättning, språkkunskaper och innehållet i exempelvis hemtjänsten. Dessa och andra kvalitetskrav som går att följa upp skall kommunen ställa som

krav i samband med tillståndsgivning och skall regelbundet redovisas till kommunen. Resultaten skall vara offentliga så att den som väljer kan göra relevanta jämförelser.

- Den centrala uppgiften blir därför en bättre och kontinuerlig myndighetstillsyn. Den som inte uppfyller ingångna avtal skall skiljas från uppdraget.

Sammanfattningsvis anser vi att det är självklart att all verksamhet följs upp, utvärderas och omprövas oavsett driftsform. Det är sannolikt också så att enskilda kommuner har olika förutsättningar och därför behöver anpassa sin verksamhet efter lokala förutsättningar. Inte minst måste, generellt sett, kommunerna bli bättre som kravställare och veta vad som bör följas upp så att avsatta resurser används på det sätt som avsetts.

Valfrihet handlar också om rätten att bo kvar hemma så länge man önskar men också rätten att få flytta till ett särskilt vård- och omsorgsboende. Det får inte leda till att man blir fånge i sitt eget hem. Vi vet att så länge man har varandra i ett parförhållande så är man glad att få hemtjänst och därmed kunna bo kvar hemma. Men när man förlorar maka/make, blir isolerad därför att man själv inte kan komma ut och allmänt känner sig orolig och nedstämd hjälper inte ytterligare några hemtjänsttimmar. Det är inte värdigt att bli lämnad ensam i ett sådant skick. Forskning visar att ofrivillig ensamhet leder till att man dör tidigare. Det är svårt att ange en bestämd ålder när rätten att få komma på ett särskilt boende skall kunna tillgodoses. Som alltid är de individuella förutsättningarna avgörande. Men har man kommit upp i 85- 90-årsåldern borde det vara en självklarhet att tillgodose den enskildes behov och önskemål utan särskild biståndsprövning. Det blir allt fler som uppnår en hög ålder under de närmaste åren. Avveckla därför inte befintliga boenden för äldre. De behöver snarare byggas ut.

När det gäller den för oss så centrala frågan om valfrihet vill vi passa på att uttrycka vår tillfredsställelse med de förslag om s.k. ramtid inom hemtjänsten som för närvarande diskuteras. Det innebär att biståndsbedömningen ger vid handen att det föreligger ett hjälpbehov med ett visst antal timmar per vecka, men att detaljutformningen överlämnas till vårdtagaren och hemtjänstpersonalen. Det innebär de facto att båda parter får ett större inflytande över sin situation. Vi är övertygade om att detta också leder till att det blir attraktivare att arbeta inom hemtjänsten. Vi hoppas därför att förslaget blir en realitet i det budgetförslag som kommer att presenteras och att juridiska hinder inte kommer i vägen.

Vidare har vi med glädje noterat att Stockholms stad inte avser att följa regeringens budgetförslag att höja maxtaxan inom hemtjänsten trots att det medför minskade statsbidrag. Därmed får de som bor i Stockholm med lägst pensioner en ekonomisk förbättring genom att skattesänkning och höjda bostadstillägg inte äts upp av höjda avgifter inom hemtjänsten.

Stockholm 2015-10-01

Monica Ulfhielm

Monica Ulfhielm

Ordförande för SPF Seniorerna, Stockholmsdistriktet